

HØRINGSNOTAT – FORSLAG TIL FORSKRIFT OM DELTAKELSE I OG REGULERING AV FANGST AV VÅGEHVAL I 2012

1 GENERELT

Fiskeridirektoratet har utarbeidet høringsnotat med forslag til forskrift om adgang til å delta i fangst av vågehval i 2012. Det foreslås en videreføring av deltakervilkårene fra 2011.

Deltakelse i fangsten har de siste årene vært avtakende. Fra myndighetens side har det imidlertid vært lagt til rette for rekruttering til hvalfangstflåten. Som kjent står næringen overfor store utfordringer i forhold til omsetnings- og markedssituasjonen for produkter av hval. Stabil tilgang på kjøtt er imidlertid avgjørende for at markedet for hvalprodukter skal kunne opprettholdes og videreutvikles. Det er derfor av stor betydning at det også innenfor næringen selv arbeides for å rekruttere nye deltakere. Økt lønnsomhet i næringen er viktig for å få en rasjonell og bærekraftig beskatning av sjøpattedyr, innefor rammen av en fremtidig økosystembasert forvaltning.

Stortinget viste under behandling av St melding nr 46 (2008-2009) Norsk Sjøpattedyrpolitikk til at retten til å høste av levende marine ressurser er basert på hensynet til bærekraft og best mulig tilgjengelig vitenskapelig kunnskap. Det legges således til grunn at det skal legges til rette for fremtidig satsing på fangst av vågehval.

Regelverket har de siste årene åpnet for at nye aktører kan få adgang til å delta i hvalfangsten. Kravene til tekniske og faglige kvalifikasjoner til å drive slik fangst, er imidlertid opprettholdt. Det ble videre forutsatt at nye deltakere må gjennomgå tilstrekkelig opplæring til å kunne være ansvarshavende om bord på fangstfartøy.

Dette har likevel ikke avhjulpet rekrutteringen til fangsten. Antall deltakende fartøy i 2011 fremgår av Tabell 1: Norsk kvote og fangst av vågehval i årene 2000-2011 nedenfor.

Tabell 1: Antall fartøy som har deltatt i fangst av vågehval i årene 2000-2011

År	Antall fartøy
2000	33
2001	33
2002	34
2003	34
2004	34
2005	31
2006	28
2007	28
2008	27
2009	21
2010	18
2011	19

Kilde: Norges Råfisklag/Fiskeridirektoratet

Den lave deltakelsen gjenspeiles også i kvoteutnyttelsen, selv om fangsten i 2011 ble noe høyere enn i 2010, se Tabell 2: Norsk kvote og fangst av vågehval i årene 2000-2011

Tabell 2: Norsk kvote og fangst av vågehval i årene 2000-2011

År	Kvote	Fangst	Utnyttelse
2000	655	487	74 %
2001	549	552	101 %
2002	671	634	94 %
2003	711	647	91 %
2004	670	543	81 %
2005	796	639	80 %
2006	1052	545	52 %
2007	1052	593	56 %
2008	1052	535	51 %
2009	885	483	55 %
2010	1286	468	36 %
2011	1286	533	41 %

Kilde: Norges Råfisklag/Fiskeridirektoratet

2 NÆRMERE OM DE ENKELTE BESTEMMELSENE

2.1 Vilkår for deltakelse

2.1.1 Hovedregel

Et hovedvilkår for å få tillatelse til å delta i fangst av vågehval har vært at søker har deltatt med det omsøkte fartøyet i minst ett av de seks siste årene. Videre må fartøyet være innført i merkeregisteret og søker må eie minst 50 % av eierandelene i det fartøyet som skal benyttes under fangsten. Søker må være ført på blad B i fiskermanntallet.

Det er videre et vilkår at skytter om bord på fartøyet har bestått en særskilt skyteprøve med harpulkanon og gevær, samt at skytter og den som har fått tillatelse til å delta i fangsten deltar på de kursene som Fiskeridirektoratet bestemmer. Kursene har sammenheng med de kravene som stilles til utøvelse av fangsten, jf forskrift av 31. mars 2000 om utøvelse av hvalfangst.

Fiskeridirektoratet vil tilrå at gjeldende hovedvilkår for deltakelse i fangsten videreføres i 2012.

2.1.2 Unntak fra hovedregelen

Aktivitetskravet

Aktivitetskravet er innført for blant annet å synliggjøre kravet til faglige kvalifikasjoner for å kunne drive fangst. Deltakelse i ett av de seks siste årene er et svært liberalt aktivitets krav, samtidig som det synliggjør vilkåret om tidligere deltakelse.

Partrederier

For familierederier eller familieaksjeselskap kan det i særlige tilfeller også dispenseres fra kravet om at søker må eie minst 50 % av fartøyet som skal benyttes i fangsten. Dette er særlig relevant hvor eierforholdet er organisert som partrederi med for eksempel tre likeverdige parthavere.

Politiske verv – unntak fra aktivitetskravet

Det har vært adgang til å dispensere fra aktivitetskravet i tilfeller hvor søker har vært forhindret fra å delta i fangsten på grunn av politiske verv. Denne bestemmelsen har vært praktisert strengt, og det er utelukkende heltidsbaserte verv som kvalifiserer for dispensasjon. Tilsvarende bestemmelse finnes i øvrige deltakerregulerte fiskerier.

Fiskeridirektoratet vil foreslå at bestemmelsen videreføres i 2012.

2.2 Særlige vilkår

Prøvetaking

I flere år har det vært et generelt vilkår for fangstillatelsen at det har blitt tatt prøver av fangsten. Dette har primært vært prøver for DNA-analyser. Ansvarshavende på hvert fartøy har vært ansvarlig for prøvetakingen, herunder innsending av prøver umiddelbart etter avsluttet fangst.

Fiskeridirektoratet vil understreke at prøvetaking av fangsten og innsending av prøvene umiddelbart etter avsluttet tur, er et vilkår tilsvarende de øvrige deltakervilkårene. Brudd på dette vilkåret vil således bli vurdert på samme måte som eventuell overtredelse av øvrige deltakervilkår.

Det vil i tillegg kunne stilles vilkår om at personell kan plasseres om bord på ett eller flere fangstfartøy for eventuell annen datainnsamling.

Fiskeridirektoratet vil tilrå at adgangen til å stille særlige vilkår videreføres i 2012.

2.3 Søknad om deltakelse i fangsten

Det har vært stilt krav om at fartøyeiere som ønsker å delta i fangst av vågehval, har måttet sende skriftlig søknad om deltakelse innen en nærmere fastsatt frist. Det har vist seg vanskelig å få fangerne til å overholde denne fristen. Fiskeridirektoratet foreslår at ordningen med skriftlig søknad innen en nærmere fastsatt frist videreføres i 2012, men at overholdelse av tidsfristen ikke blir et vilkår for deltakelse.

2.4 Avslag på søknad

Som vist til ovenfor, vil Fiskeridirektoratet tilrå at det i forskriften presiseres at overtredelse av regelverk for fangst av hval, herunder bestemmelser om utøvelse av fangsten, kan gi grunnlag for avslag på søknad uten hensyn til om øvrige vilkår for deltakelse er oppfylt.

Tilsvarende gjelder også ved brudd på vilkår for tillatelse til å delta i fangsten. Dersom fartøyeier eller andre som har drevet fartøyet, grovt eller gjentatte ganger har overtrådt bestemmelser som gjelder gjennomføring og/eller utøvelse av hvalfangst, kan søknad om deltakelse avslås. Dette innebærer ingen endring i gjeldende rett, ettersom et avslag i foran nevnte tilfelle kan hjemles i regler om adgang til å avslå eller tilbakekalle tillatelse, jf lov av 26. mars 1999 om retten til å delta i fiske §§ 11 annet ledd e, 12 og 18. En presisering i deltakerforskriften er således ment som en synliggjøring av gjeldende rett. Denne bestemmelsen foreslås videreført fra 2011.

3 Stedfortreder

I vågehvalfangsten har det vært lagt til grunn at den som søker om fangstillatelse og får innvilget dette, skal være om bord på fartøyet under fangsten og således være ansvarshavende om bord. Dette er i samsvar med det som har vært næringens oppfatning.

Regelen om at stedfortreder skal være godkjent av Fiskeridirektoratet og ha samme kvalifikasjoner som den som innehar tillatelsen, er en direkte konsekvens av at det stilles krav om personlige kvalifikasjoner til den som gis tillatelse til å drive hvalfangsten.

Fiskeridirektoratet vil vise til at bruk av stedfortreder er et unntak fra hovedregelen. Dette er særlig begrunnet ut fra de personlige kravene som stilles til den som innehar tillatelse til å drive fangst, herunder gjennomført obligatorisk kurs for ansvarshavende om bord på fartøyet. I tillegg er denne ansvarlig for at det på foreskrevet og instruert måte tas DNA-prøver av fangsten.

Dersom det oppstår behov for stedfortreder, skal det i henhold til gjeldende regelverk sendes skriftlig søknad om dette til Fiskeridirektoratet, som etter en konkret vurdering og uten opphold behandler disse. Regelen om at stedfortreder må fylle tilsvarende krav som den som får tillatelse til å drive fangsten, herunder manntallsføring på blad B i fiskermanntallet, har vært uendret siden gjenopptakelsen av fangsten i 1993.

Fiskeridirektoratet er kjent med at det i deler av næringen har utviklet seg en praksis der bruk av stedfortreder er hovedregelen snarere enn unntaket. Tilsvarende brukes stedfortreder uten at det er innhentet tillatelse til dette. Dette er et brudd på vilkårene for deltakeradgangen.

Fiskeridirektoratet legger til grunn at dersom en vil opprettholde vilkåret om at den som får fangstillatelse også skal være ansvarshavende om bord, bør regelen praktiseres etter sitt innhold. I motsatt fall bør det vurderes om det er grunnlag for å endre disse bestemmelsene.

Fiskeridirektoratet vil gjenta anmodningen til høringsinstansene om å kommentere denne bestemmelsen nærmere, dette gjelder i særlig grad den delen av næringen som representerer fartøysiden. En er kjent med at det i deler av næringen er ulike syn på denne bestemmelsen, og ber om eventuelle forslag til endringer. Vi vil likevel understreke at kravet til faglige kvalifikasjoner for stedfortreder må opprettholdes.

4 Leiefartøy

Fiskeridirektoratet har i særlige tilfeller som medfører vesentlige driftsavbrudd, kunnet gi tillatelse til at det benyttes leiefartøy i fangsten. I samsvar med praksis i øvrige

deltakerregulerte fiskerier, har denne regelen vært praktisert strengt. Fiskeridirektoratet vil tilrå en videreføring av bestemmelsen og praktiseringen av denne.

5 Rekruttering

De siste årene har deltakelsen i fangsten variert, blant annet har ikke alle fartøy som har fått tillatelse, benyttet denne, jf *Tabell 2*, som viser redusert deltakelse de siste årene. Dette skyldes flere forhold.

En av hovedutfordringene for hvalfangsten er markedsføring og omsetning av hvalprodukter. Denne situasjonen gjenspeiles i reguleringen av fangsten, blant annet ved at Norges Råfisklag de siste årene har måttet iverksette reguleringer som har begrenset fartøyenes fangst (turkvoter, maksimum leveranser av fangst). Dette gjelder fartøy som ikke har egne mottak og produksjonsanlegg.

Vær som medfører uegnete fangstforhold, er en annen medvirkende årsak til svake fangstresultat, men kan likevel ikke forklare den generelt nedadgående tendensen når det gjelder deltakende fartøy. Mange av fartøyene har imidlertid andre driftsalternativer, som gir bedre økonomisk utbytte enn hvalfangsten. Det synes derfor klart at en opprettholdelse og videreutvikling, herunder kompetanseoppbygging av hvalfangstnæringen forutsetter rekruttering til flåten.

Det har i noen grad også tidligere vært åpnet for begrenset rekruttering til hvalfangsten, særlig ved generasjonsskifter. I tillegg har det vært rekrutteringsmuligheter i tilfeller hvor tidligere mannskap på fangstfartøy har ervervet egne fartøy. Her har det særlig blitt lagt vekt på tilknytningen til fangsten, herunder de faglige forutsetningene for å kunne drive fangst, jf ovenfor. Den rekrutteringen som det har vært åpnet for har ikke vært tilstrekkelig til å ivareta behovene for ytterligere fangstkapasitet i flåten. Det har således vært adgang til å gi søker som har erfaring fra hvalfangst og/eller annen fangst, tillatelse til å delta i fangst av vågehval. Slik tillatelse har kunnet begrenses til nærmere definerte områder. Fiskeridirektoratet har i to år tildelt tillatelse til et fartøy som også har hatt tillatelse til å delta i selfangst. Fartøyet har imidlertid ikke deltatt i hvalfangsten.

Interessen for å søke om å delta på såkalt rekrutteringsgrunnlag har som vist til ovenfor vært meget beskjedent. I de tilfellene det er gitt avslag har dette dreiet seg om manglende faglig kompetanse, eller at kravene til manntallsføring eller eierforhold ikke har vært oppfylt.

Fiskeridirektoratet vil vise til betydningen av at de disponible kvotene tas, både ut fra nasjonale og internasjonale hensyn. Det er videre fiskerimyndighetenes ansvar å legge til rette for at fangstkapasiteten er i samsvar med kvotegrunnlaget. Fiskeridirektoratet er enig i at det bør utvises varsomhet med å endre flåtestrukturen fra små til større fartøy. Imidlertid er hensynet til å legge til rette for økt fangstkapasitet også tungtveiende, og bedre fangstresultater vil samtidig i vesentlig grad bidra til å styrke legitimiteten av fangsten.

Det faktum at flere fartøy velger å avstå fra deltakelse i hvalfangsten, kan skyldes ulike forhold, herunder begrenset lønnsomhet i fangsten, fartøyene har andre og mer lønnsomme driftsalternativ, fartøyene selges osv.

Under henvisning til drøftelsene foran og til det faktum at deler av hvalfangstflåten nærmer seg et generasjonsskifte, vil Fiskeridirektoratet foreslå at det åpnes for en større rekrutteringsadgang. Dette innebærer at det ikke lenger er påkrevet med søkers tidligere deltakelse i fangst, men at det for eksempel kan være tilstrekkelig at søker gjennomfører forsvarlig opplæring og/eller blir pålagt å ha om bord mannskap med erfaring fra fangst. Det er likevel avgjørende at kravene til faglige og tekniske forutsetninger opprettholdes. Kravene til forsvarlig utøvelse og gjennomføring av fangsten, herunder forskriftsmessig avliving, må således fortsatt være absolutte.

Fiskeridirektoratet vil således tilrå at de generelle vilkårene om manntallsføring og merkeregistrering, samt krav om å gjennomføre obligatoriske kurs gjøres gjeldende i alle tilfeller hvor er aktuelt med tildeling av nye tillatelser. Det samme gjelder kravet om at faglige og tekniske forutsetninger for å kunne drive hvalfangst må være oppfylt.

6 GENERELT

Fiskeridirektoratet tar sikte på å avholde kurs for skyttere og ansvarshavende ombord på fartøyene før fangstsesongen 2012, dersom det blir tildelt nye fangstillatelser.

Fartøy som skal delta i fangst av vågehval i 2012 må ha godkjent inspeksjonsopplegg. Dette innebærer blant annet krav om godkjent ferdskriver. I tillegg tas det sikte på at det på stikkprøvebasis gjennomføres inspektørbasert inspeksjon.

7 FORSLAG TIL FORSKRIFT

Under henvisning til ovennevnte vil Fiskeridirektoratet fremme følgende forslag til forskrift om adgang til å delta i fangst av vågehval i 2012:

FORSKRIFT OM DELTAKELSE I FANGST AV VÅGEHVAL I 2012

Fiskeri- og kystdepartementet har ..... i medhold av lov av 26. mars 1999 nr 15 om retten til å delta i fiske og fangst § 12, jf delegeringsvedtak 11. februar 2000 nr 99, fastsatt følgende forskrift:

§ 1 Generelt forbud

Det er forbudt å drive fangst av hval i 2012 uten tillatelse fra Fiskeridirektoratet.

§ 2 Vilkår for tildeling av tillatelse

Fiskeridirektoratet kan gi tillatelse til å drive fangst av vågehval når følgende vilkår er oppfylt:

- a) fartøyet må være registrert i merkeregisteret
- b) søker må være ført på blad B i fiskermanntallet
- c) søker må eie minst 50 % av eierandelene i omsøkte
- d) søker må ha deltatt i fangst av vågehval med det omsøkte fartøyet i minst ett av de seks siste årene
- e) søker må sende skriftlig søknad til Fiskeridirektoratet om deltakelse i fangsten

Søknad om tillatelse etter første ledd kan avslås dersom fartøyeieren eller andre som har drevet fartøyet, grovt eller gjentatte ganger har overtrådt bestemmelser gitt i eller i medhold av deltakerloven eller annen fiskerilovgivning.

For å kunne delta i fangst av vågehval må søker og skytter gjennomgå de kursene, herunder skyteprøve, som Fiskeridirektoratet bestemmer. Fiskeridirektoratet kan i særlige tilfeller dispensere fra denne bestemmelsen.

Det er et vilkår for tildeling av tillatelse til å drive fangst av vågehval at det tas slike prøver av fangsten som Fiskeridirektoratet bestemmer.

§ 3 Unntak

Fiskeridirektoratet kan dispensere fra vilkåret i § 2 første ledd bokstav c for partrederi eller aksjeselskap.

Fiskeridirektoratet kan dispensere fra vilkåret i § 2 første ledd bokstav d når søker har vært forhindret fra å drive hvalfangst på grunn av politiske verv.

Søker som har anskaffet nytt fartøy til erstatning for fartøy som nevnt i § 2 bokstav d kan gis adgang til å delta med dette fartøyet.

§ 4 Rekruttering

Den som fyller vilkårene i § 2 med unntak av § 2 bokstav d kan gis tillatelse til å delta i fangst.

Ved avgjørelsen av om tillatelse skal gis skal det legges vekt på de faglige og tekniske forutsetningene for å drive hvalfangst. Det kan stilles vilkår om at en eller flere av mannskapet skal ha erfaring fra hvalfangst.

Tillatelsen kan begrenses til å gjelde bestemte områder.

§ 5 Stedfortreder

Fiskeridirektoratet kan i særlige tilfeller etter skriftlig søknad gi den som er gitt tillatelse til å drive fangst av vågehval adgang til å benytte stedfortreder på følgende vilkår:

- a) Stedfortreder må være ført på blad B i fiskermanntallet
- b) Stedfortreder må ha deltatt i fangst av vågehval i minst to av de tre siste årene
- c) Stedfortreder må ha gjennomgått de kursene som Fiskeridirektoratet bestemmer.

Fiskeridirektoratet kan dispensere fra vilkåret i første ledd bokstav b dersom det er nødvendig for at fartøyet skal kunne gjennomføre fangsten.

§ 6 Leiefartøy

Fiskeridirektoratet kan i særlige tilfeller som medfører vesentlig driftsavbrudd, gi midlertidig tillatelse til å delta i vågehvalfangst med annet fartøy.

§ 7 Straffebestemmelse

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i medhold av denne forskriften straffes i henhold til lov 26. mars 1999 nr 15 om retten til å delta i fiske og fangst § 31. På samme måte straffes medvirkning og forsøk.

§ 8 Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks og gjelder til og med 31. desember 2012.

*****